

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет**

ПАСТУШЕНКО ЛЮБОМИР АНДРІЙОВИЧ

УДК 378.147.371.134: 7.0715

**ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА У ВИЩИХ МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Рівне – 2017

Дисертацією є рукопис.
Роботу виконано у Рівненському державному гуманітарному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Олексюк Ольга Миколаївна,
Київський педагогічний університет
імені Бориса Грінченка, завідувач
кафедри теорії та методики
музичної освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
Попович Наталія Михайлівна,
Мукачівський державний університет,
завідувач кафедри педагогіки музичної освіти і
виконавського мистецтва;

кандидат педагогічних наук, доцент
Клепар Марія Василівна,
Прикарпатський національний педагогічний
університет ім. Василя Стефаника,
доцент кафедри педагогіки початкової освіти.

Захист відбудеться 31 жовтня 2017 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 47.053.01456.02 у Рівненському державному гуманітарному університеті за адресою: 33028, м. Рівне, вул. Степана Бандери, 12.

Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Рівненського державного гуманітарного університету (33000, м. Рівне, вул. Пластова, 31).

Автореферат розіслано 30 вересня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. А. Гудовсек

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сьогоденних умовах трансформаційних зрушень у всіх сферах української держави професійна підготовка майбутнього фахівця постає провідним чинником її соціального й економічного прогресу. З огляду на визнання в сучасному суспільстві того, що найбільшою його цінністю та основним надбанням є фахівець, спроможний знаходити й засвоювати нові знання, ухвалювати нестандартні рішення, винятково важливим напрямом педагогічної науки визначено пошук засобів і умов підвищення ефективності процесу підготовки у вищих навчальних закладах фахівців усіх профілів, серед яких – майбутні вчителі музичного мистецтва. Підготовку майбутніх фахівців принципово нового формату в руслі реформування вищої освіти України регламентовано Законом України «Про вищу освіту» (2014), Концепцією «Нова українська школа» (2016), Законом України «Про освіту» (2017), Державною Національною програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Концепцією розвитку неперервної педагогічної освіти, Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті, Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року й іншими нормативними документами.

У контексті посилення уваги до підготовки майбутніх фахівців окреслюється особлива актуальність проблеми розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, що охоплює здатність особистості набувати в закладах мистецької освіти знання та вміння, формувати особистісні якості та цінності й зумовлені ними ціннісні орієнтації, потрібні для професійної діяльності відповідно до суспільних вимог. Рівень розвитку професійної компетентності вчителя музичного мистецтва відображає міру його підготовленості до музично-освітньої роботи в школі, виступає передумовою ефективності педагогічної діяльності, своєрідною ланкою вдосконалення здобутого інтелектуального та практичного досвіду, пошуку ефективних способів підвищення педагогічної майстерності.

У науковій літературі із проблеми дослідження освітню компетентність осмислено здебільшого у працях із педагогічної діяльності (І. Бех, І. Зязюн, А. Маркова, О. Овчарук, Ю. Пелех, О. Пехота, С. Сисоєва й ін.); частково в роботах, присвячених питанням професійної підготовки майбутнього вчителя музики. Предметом розгляду були сутність педагогічної діяльності вчителя музики (Е. Абдулін, В. Орлов, О. Олексюк, А. Козир, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова й ін.), засвоєння музично-педагогічних знань.

Питання розроблення та впровадження педагогічних технологій висвітлювали вітчизняні (Г. Селевко, В. Безпалько, В. Луговий, С. Сисоєва, Д. Чернилевський, А. Нісімчук, О. Пехота, Г. Назарова й ін.) і зарубіжні (Метью Кьолер (Matthew J. Koehler), Пунья Мішра (Punya Mishra), Джуді

Гарріс (Judi Harris) (США), З. Квєцінський (Z. Kwieciński), Б. Шліверський (B. Śliwerski) (Польща), Отто Шпек (Otto Shreck) (Німеччина) вчені.

Попри це, багато аспектів проблеми формування професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва залишилося поза увагою дослідників: на сьогодні не розкрито її зміст і структуру, можливості діагностування, методичу й технології формування, що, закономірно, негативно позначається на якості музично-педагогічної освіти. Загалом педагогічні проблеми, що виникають у процесі професійної підготовки студентів, є відображенням суперечностей між:

- вимогою підготовки фахівця, здатного до компетентного провадження професійної діяльності, й недостатньою теоретичною та практичною розробленістю педагогічних технологій розвитку професійної компетентності;

- потребою створення інтегрованої системи підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва й традиційним, вузьким спрямуванням викладання дисциплін у вищих мистецьких навчальних закладах;

- необхідністю стандартизації освітніх програм відповідно до вимог європейських рамок кваліфікацій для підготовки компетентного фахівця та неготовністю викладачів мистецьких ВНЗ до діяльності в означеному напрямі.

Ключем до вирішення таких проблем є пошук інноваційних педагогічних технологій для цілеспрямованого розвитку всіх складників професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Актуальність проблеми, недостатність її вивчення зумовили вибір теми дисертації: **«Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри народних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету на тему: «Сучасні виміри мистецької освіти та розвиток творчої особистості» (державний реєстраційний номер 0115U000268). Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 29 вересня 2016 р.).

Метою дисертаційної праці є обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності педагогічної технології розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Для досягнення мети передбачено виконання таких **завдань**:

- проаналізувати стан розробленості проблеми у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі;

- уточнити сутність і змістове наповнення понять «професійна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва», «педагогічна технологія»;

- визначити критерії та рівні сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- розробити педагогічну технологію підготовки вчителя музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах;
- обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність педагогічної технології розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка студентів у вищих мистецьких навчальних закладах.

Предмет дослідження – педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають положення наукових концепцій зі сфер філософського осмислення сучасних тенденцій розвитку освіти (В. Андрущенко, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Лутай, В. Огнев'юк); професійної підготовки фахівців у вищій школі (А. Алексюк, Н. Гузій, І. Малафійк, О. Овчарук, Ю. Пелех, О. Петренко, О. Пехота); технологізації професійної освіти (С. Сисоєва, П. Воловик, І. Прокопенко); музично-педагогічної освіти (О. Рудницька, Г. Падалка, О. Олексюк, О. Щолокова).

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовували такі методи дослідження:

– *теоретичні*: аналіз і узагальнення психолого-педагогічної, навчально-методичної та спеціальної наукової літератури з проблеми дослідження; вивчення, порівняння та узагальнення педагогічного досвіду інших мистецьких навчальних закладів – для обґрунтування структури та змісту професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва; ретроспективний аналіз, порівняння та узагальнення, праксиметричні (вивчення та узагальнення досвіду роботи, аналіз документів) – для виконання теоретичного аналізу проблеми дослідження;

– *емпіричні*: спостереження, анкетування, бесіди, інтерв'ювання, тестування, метод експертних оцінок – для визначення рівнів розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності педагогічної технології розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва;

– *статистичні*: методи математичної статистики – для обробки результатів кількісного та якісного аналізу одержаних даних (послугувалися формулою середньозначущої арифметичної величини).

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу проводили на базі Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, Київського університету імені Бориса Грінченка, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Т. Г. Шевченка.

У дослідженні взяли участь 648 студентів, 15 викладачів музично-педагогічних дисциплін і 10 учителів музичного мистецтва. Загалом до дослідження було залучено 673 респонденти.

Результати дослідження впроваджено у навчальний процес Рівненського державного гуманітарного університету (довідка про впровадження №224 від 29.12.2016), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка про впровадження № 03-28/03/302 від 01.02.2017), Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка про впровадження № 01-16/149/1 від 30.01.2017) та Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Т. Г. Шевченка (довідка про впровадження № 05-16/82 від 24.03.2017).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що було *вперше*:

- виконано системний аналіз педагогічної технології розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах вищого мистецького навчального закладу, що дало можливість представити цей феномен як цілісне педагогічне явище;

- уточнено сутність поняття «розвиток професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва» як динамічного процесу видозміни особистісних і професійних якостей, що відбувається у відкритій системі вищої мистецької освіти; критерії та рівні розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва;

- розкрито професійні характеристики вчителя музичного мистецтва, ґрунтовані на поліфункціональній творчій діяльності в ракурсі змісту та структури шкільної освіти;

- обґрунтовано умови реалізації педагогічної технології розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва;

- розроблено й експериментально перевірено педагогічну технологію розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, вибудовану на інтеграції музично-теоретичних, психолого-педагогічних і професійно зорієнтованих дисциплін;

- *подальшого розвитку набули* теоретичні положення щодо змісту, форм і методів розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Практичне значення дослідження вбачаємо в тому, що сформульовані в ньому теоретичні положення та одержані експериментальні дані було ефективно впроваджено в освітній процес вищих мистецьких навчальних закладів. Розроблену методичну систему застосовували під час викладання курсів «Методика роботи з творчим колективом», «Основи педагогічної майстерності», дисципліни «Музична педагогіка», проведення спецсеминарів із проблеми вдосконалення форм і методів керування різноманітними творчими колективами. Педагогічну технологію, розроблену автором на основі передового педагогічного досвіду, було запроваджено для підвищення ефективності освітнього процесу під час занять зі студентами спеціальності 025 «Музичне мистецтво», спеціалізації «Комп'ютерна електронна музика». Результатами дослідження послуговувалися під час

розроблення освітніх програм зі спеціальностей 014 «Середня освіта (музичне мистецтво)», 025 «Музичне мистецтво ступеня вищої освіти «Магістр» (затверджені рішеннями вченої ради РДГУ від 23.02.2017 р.) у Рівненському державному гуманітарному університеті.

Апробація результатів передбачала виступи із доповідями, науковими повідомленнями на: щорічній звітній конференції РДГУ; Всеукраїнській науково-практичній конференції Інституту мистецтв РДГУ «Мистецька освіта та розвиток творчої особистості: європейський вимір» (Рівне, 2016); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Методологічні та методичні засади мистецької освіти» (Київ, 2013); Міжнародній науково-практичній конференції «Людиномірність у науці, освіті та культурі: теоретико-методологічні аспекти» (Мелітополь, 2013); Міжнародній науково-практичній конференції «Мистецька освіта ХХІ століття: виклики сьогодення» (Кіровоград, 2014); Міжнародній науково-практичній конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття» (Умань, 2014); Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2015).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 10 одноосібних наукових праць: 7 статей відображають основні наукові результати (із них 2 – у фаховому виданні, внесеному до міжнародних наукометричних баз, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні), 2 мають апробаційний характер, 1 додатково репрезентує наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, 5 додатків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 244 с., основний текст викладено на 197 с. Робота містить 15 таблиць, 5 рисунків, список використаних джерел (253 найменування, із них 8 іноземними мовами).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, відображено зв'язок дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, темами, визначено мету й завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну й практичне значення отриманих результатів, наведено дані про їхню апробацію, публікації та впровадження у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів України.

У **першому розділі** – *«Теоретичні основи розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва»* – проблему професійної компетентності майбутнього вчителя музики розглянуто в контексті філософських, психолого-педагогічних і музично-педагогічних знань. Окреслено теоретико-методологічні підходи до трактування засадничих понять «компетентність», «професійна компетентність», «професійна компетентність учителя музичного мистецтва», «педагогічні

технології». Висвітлено сучасний стан вивчення проблеми в науково-педагогічних розвідках, а також осмислено особливості розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

У дослідженні проаналізовано наукові праці, присвячені філософії освіти (В. Андрущенко, В. Кремень); аспектам самовдосконалення майбутніх учителів (А. Бистрюкова, Л. Зязюн, О. Пехота, П. Харченко); питанням фахової підготовки майбутнього вчителя музики (Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова); методиці музичного виховання та навчання мистецтву школярів (Л. Масол, О. Ростовський); саморозвитку в гуманістичній психології (Р. Берне, А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс, Л. Сміт, Е. Фромм); готовності до діяльності (О. Асмолов, К. Дурай-Новакова, М. Дьяченко, Л. Кандибович, О. Леонтьєв, В. Моляко, Д. Узнадзе); проблемі компетентнісного підходу (М. Гуськова, Е. Зеєр, В. Луговий, А. Маркова); ідеї компетентнісно зорієнтованої освіти (Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, Н. Москалюк, О. Овчарук, О. Пометун, І. Родигіна й ін.); формуванню компетентності у професійній підготовці фахівців музичного мистецтва (Л. Масол, М. Михаськова, О. Олексюк, Г. Падалка, Є. Проворова, Я. Сверлюк); застосуванню аксіологічного підходу в педагогічній підготовці (В. Дряпіка, В. Орлов, Ю. Пелех, Г. Щербакова); використанню герменевтичного підходу до інтерпретації музичних творів (Д. Лісун, О. Олексюк, М. Ткач).

Очевидним видається те, що на тлі фрагментарного розгляду українськими дослідниками питання педагогічних технологій розвитку професійних компетентностей достатньо обґрунтованими є підходи до визначення структури й змісту компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва (О. Боблієнко, К. Кабріль, М. Михаськова, Н. Мурована, І. Полубоярина, Є. Проворова, С. Світайло, Н. Цюлюпа, Цзян Хепін, Ши Цзюнь-Бо), а також поняття педагогічних технологій (С. Сисоєва, А. Олексюк, П. Воловик, І. Прокопенко, В. Євдокимов).

Узагальнення наукових поглядів учених увиразнило те, що сучасному фахівцеві доводиться вирішувати завдання, які не мають аналогів у минулому, що вимагає від нього сформованості аналітичних, інформаційних, рефлексивних, перцептивних, комунікативних і інших умінь. З огляду на це постає беззаперечною потреба підготовки компетентного фахівця з глибокими знаннями із психології, педагогіки, історії (музичного мистецтва) й інших гуманітарних дисциплін.

У дослідженні наголошено, що поняття «компетентність» доцільно тлумачити не як окремо взяті знання та вміння, а як наявність у фахівця системи знань, умінь і навичок у професійній царині, а також умінь використовувати їх на практиці.

Зазначено, що професійна компетентність – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, що передбачає наявність досконалих теоретичних знань і практичних навичок, уміння застосовувати їх у процесі професійної діяльності, здатність творчо та нестандартно вирішувати проблеми, бути відповідальним за наслідки своєї роботи, а також постійне

прагнення до професійного зростання шляхом активного саморозвитку, самовдосконалення та самоосвіти.

Підкреслено, що розвиток професійної компетентності вимагає досягнення багатьох дослідницьких завдань, серед яких – залучення в освітній процес нових педагогічних технологій, які уможлиблюватимуть активне засвоєння знань, розвиток особистісних якостей, провадження майбутньої професійної діяльності в нових суспільних реаліях. Поняття «педагогічна технологія» в роботі потрактовано (на основі дефініції М. Левшина) як *множину обґрунтованих проєктивних дій, виконаних суб'єктами освітнього процесу для підготовки компетентного фахівця з музичного мистецтва відповідно до вимог інформаційного суспільства*.

На ґрунті наукових досліджень (В. Бондар, В. Беспалько, С. Гончаренко, І. Малафійк, О. Пехота, І. Підласий, Г. Селевко, С. Сисоєва та ін.) доведено, що реалізація педагогічних технологій у навчальному процесі забезпечує зміщення основного акценту з накопичення певного багажу знань до стимулювання особистісного та професійного розвитку студентів унаслідок становлення їхніх умінь самостійно вирішувати типові та нестандартні професійні й життєві завдання, актуалізуючи отримані знання, досвід діяльності й особистісні особливості. Це, відтак, увиразнює визначення нових освітніх результатів у вищій освіті шляхом набуття окреслених у Національній рамці кваліфікацій компетентностей.

Обґрунтовано доцільність надання сучасній системі розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва спрямованості передусім на індивідуальний розвиток, розкриття музичних здібностей і реалізацію творчого потенціалу.

З огляду на усталене в педагогічній науці трактування сутності та структури професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва констатовано, що вона охоплює *мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний і діяльнісно-креативний* компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент забезпечує гуманізацію професійної освіти майбутнього вчителя музики, а також постає системоутворювальним, оскільки складає основу реалізації інших компонентів. Роль і специфіка ціннісно-мотиваційного компонента музично-педагогічної діяльності майбутнього вчителя музики полягає в тому, що він виступає провідною умовою професійного зростання студента, надає музично-педагогічній діяльності яскраво вираженого особистісного характеру та є чинником, що спонукає до професійної досконалості.

Когнітивно-пізнавальний компонент уособлює процес пошуку нових знань про якості й особливості роботи в школі, усвідомлення значущості музично-педагогічної діяльності, розуміння, осмислення її поліфункціональних особливостей. Його формування відбувається шляхом опанування майбутнім учителем музики знань із педагогіки, вікової психології, техніки диригування, хорового аранжування та історії української музики, засвоєння теоретичних основ методики роботи з дитячим

колективом, вирішення питань аналізу й інтерпретації вокально-хорових творів, вироблення вмінь суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями.

Діяльнісно-креативний компонент є складним багаторівневим регулятором поведінки та діяльності, що забезпечує мобілізацію і реалізацію творчого потенціалу для підвищення продуктивності музично-педагогічної діяльності, детермінує, спрямовує та регулює цей процес, надає йому особистісного значення, формує професійні компетентності, а також зумовлює здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до самостійних виконавських інтерпретацій, до сприйняття відповідних музичних творів та осмислення їх у процесі творчої діяльності.

Загалом професійна компетентність учителя музичного мистецтва – це складне інтелектуальне й особистісне утворення, що впливає на розвиток умінь і навичок музично-педагогічної діяльності, проходить певні стадії розвитку й удосконалення у процесі підготовки і дає йому змогу найбільш ефективно здійснювати педагогічний процес у мінливих соціально-педагогічних умовах.

У другому розділі – *«Організаційно-методичні засади розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва»* – схарактеризовано загальні та спеціальні (фахові) компетентності, передбачені в освітньо-професійній програмі спеціальностей 014 «Середня освіта (музичне мистецтво)», 025 «Музичне мистецтво ступеня вищої освіти «Магістр» (затверджені рішеннями вченої ради РДГУ від 23.02.2017 р.), та розкрито технологічну сутність формування їхнього змістового чинника, окреслено загальну методичку дослідження, розроблено апарат діагностування, зокрема встановлено критерії (*мотиваційні, когнітивні та виконавсько-педагогічні*), їхні показники, рівні сформованості кожного зі структурних компонентів досліджуваної ознаки, а також представлено педагогічну технологію розвитку професійних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва.

У вищезазначених документах виокремлено програмні компетентності, сформовані за допомогою авторської педагогічної технології, серед яких – інтегральна, *загальні* (здатність до абстрактного мислення; аналізу та синтезу; здатність до міжособистісної взаємодії; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність навчатися і здобувати сучасні знання; здатність генерувати нові (креативні) ідеї; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; здатність до виявлення ініціативи та лідерських якостей; навички застосування знань на практиці; знання державної та, щонайменше, однієї з іноземних мов на рівні професійного спілкування); інтелектуальна власність; *спеціальні (фахові)* (здатність до створення та реалізації власних художніх концепцій, здатність до розуміння художньо-естетичної природи музичного мистецтва; здатність до художньо-музичної взаємодії; здатність ставити перед учнем творчі та педагогічні завдання; здатність до застосування музичних комп'ютерних технологій). Загальні компетентності формували шляхом засвоєння змісту таких предметів, як: філософія, педагогіка, психологія, історія української

культури тощо. Для розвитку фахових компетентностей обрали змістовий контент із сольфеджіо, гармонії, хорового аранжування, постановки голосу, історії музики, хорового диригування, хорового класу, основного музичного інструмента. Спеціальні методи як складник авторської технології і їхнє практичне використання відпрацьовували під час вивчення таких предметів: методика музичного виховання, методика роботи з учнівськими інструментальними колективами. Здатність до застосування музичних комп'ютерних технологій формували під час занять із предмета «Музичні комп'ютерні технології» відповідно до концепту, розробленого автором дисертації. У площині технологічного алгоритму вдавалися до традиційних (групових та індивідуальних) і інноваційних (заняття окремих рольових груп у музично-комп'ютерній студії; on-line концерти; ігрові шоу «Створи мелодію» та ін.) форм підвищення компетентнісного рівня. Технологічний процес передбачав залучення різноманітних засобів професійно-компетентнісного зростання: від інструментально-супроводжувальної гри й акапельно-співочого забарвлення – до комп'ютерного моделювання і проектування музично-мистецького матеріалу. Усім вищевказаним послуговувалися для досягнення поставлених цілей і мети – підвищення ефективності формування загальних і спеціальних компетентностей майбутніх учителів музики.

У змісті розділу описано констатувальний експеримент, проведений у 2013–2014 рр. для визначення актуальності досліджуваної проблеми. У ньому взяли участь 405 респондентів, із яких 15 – викладачі музично-педагогічних дисциплін, 10 – учителі музики, 380 – студенти вищих мистецьких навчальних закладів: Рівненського державного гуманітарного університету, Київського університету імені Бориса Грінченка, Східноукраїнського національного університету ім. Лесі Українки, Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Т. Г. Шевченка.

У ході дослідження проведено діагностування стану сформованості професійних компетентностей майбутніх учителів музики; визначено характер мотивації студентів до музично-педагогічної діяльності; обґрунтовано стійкість мотивів і потреб студентів до музичного мистецтва у процесі вивчення вокально-хорових дисциплін; виявлено рівні сформованості знань і вмінь майбутньої професійної діяльності вчителя музичного мистецтва; установлено рівні сформованості компонентів професійних компетентностей студентів.

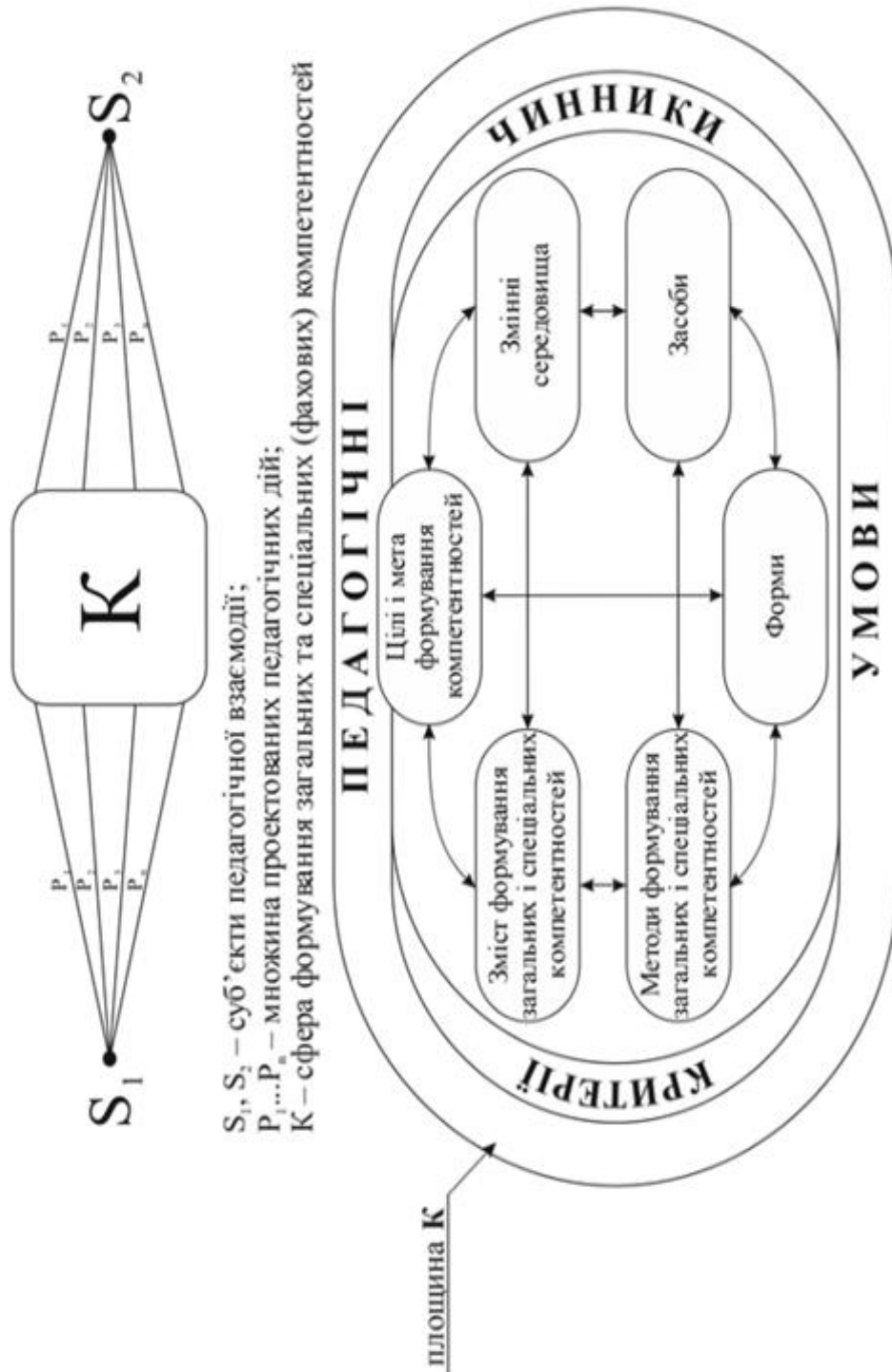
На ґрунті наукових досліджень (Л. Масол, О. Олексюк, В. Орлова, О. Рудницька, М. Ткач та ін.), які відображають теоретичну, практичну й особистісну готовність майбутніх фахівців, виокремлено такі критерії: 1) *мотиваційні* (показники: розуміння суспільного значення майбутньої професії; сформованість у студентів стійкого інтересу до музично-педагогічної діяльності; прагнення здобути знання та виробити вміння поліфункціональної творчої діяльності вчителя музики; інтерес до

вдосконалення психолого-педагогічних знань; рівень розвитку професійної свідомості); 2) *когнітивно-пізнавальні* (показники: ступінь сформованості інтегративних знань і вмінь оперувати ними під час музично-педагогічної діяльності; розвиненість художньо-асоціативного фонду; загального інтелектуального розвитку; виявлення та розвиток музичних здібностей у дітей; пізнавальний інтерес до освоєння цінностей хорового співу; уміння виконувати професійне самодослідження); 3) *діяльнісно-креативні* (показники: здатність майбутніх учителів музики засобами хорового співу сприяти естетичному розвитку школярів, планувати, організовувати уроки музики; уміння організувати навчально-творчий процес у школі з урахуванням вікових інтересів і психологічних особливостей учнів; уміння формувати в учнів стійкий інтерес до колективної музично-творчої діяльності; здатність до аналізу музичного твору та виявлення складних місць для виконання).

Для аналізу об'єктивних даних констатувального експерименту розроблено методику педагогічного діагностування, що передбачала використання низки методів: спостереження за діяльністю студентів на заняттях, під час позааудиторних заходів, роботи у студіях звукозапису, наукової роботи; бесіди зі студентами, викладачами; анкетування, інтерв'ювання, тестування, оцінювання творчих завдань. Для обробки первинних даних застосовували методи кількісної та якісної обробки отриманих результатів.

За результатами діагностування було з'ясовано, що низький рівень готовності мали 44,3% студентів, середній – 28,5% студентів, достатній – 20,4%, високий – 6,8%. Одержані результати констатувального експерименту дають підстави стверджувати про виокремлення педагогічних умов зростання рівня професійних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва.

На основі аналізу фахової літератури та педагогічного досвіду розроблено педагогічну технологію розвитку професійних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва, у ракурсі якої розкрито послідовність проведення освітнього процесу, вищезазначеного предметного змісту, форм, методів і засобів (рис. 1).

S_1, S_2 – суб'єкти педагогічної взаємодії;
 P_1, \dots, P_n – множина проєктованих педагогічних дій;
 K – сфера формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей

Рис. 1 Педагогічна технологія формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей у майбутніх учителів музичного мистецтва

У висновках до розділу визначено основні напрями дослідження: обґрунтування критеріїв і показників професійних компетентностей, установлення рівнів розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музики.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності педагогічної технології розвитку професійної компетентності майбутнього

вчителя музичного мистецтва» – обґрунтовано й експериментально перевірено умови реалізації педагогічної технології розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, проаналізовано результати дослідно-експериментальної роботи.

Унаслідок проведення констатувального експерименту визначено педагогічні умови формування професійних компетентностей:

– *формування позитивної мотивації до музично-педагогічної діяльності*, що спонукає до усвідомленої дії, формується в міру того, як людина враховує, оцінює, зважає обставини. Це дає змогу розглядати професійну мотивацію як інтегративну основу зв'язку педагогічної діяльності й особистості вчителя музики, зважаючи на розуміння особистісно-діяльнісної сутності категорії професіоналізму;

– *забезпечення міждисциплінарних зв'язків в освітньому процесі вищого мистецького навчального закладу*, що є перевагою використання освітніх нормативів як інформаційної основи інтегративно організованого освітнього процесу, створення реальних умов для розвитку в студентів інтегративного стилю мислення, що зумовлює продуктивність процесу формування такої багатоаспектної якості особистості студента, як професійна компетентність;

– *послідовне стимулювання творчої реалізації студентів у соціокультурній діяльності* на ґрунті вільного самовираження в музично-педагогічній діяльності. Активізація творчої діяльності студентів унаслідок наявності певної свободи дій дає можливість викладачеві разом зі студентами обирати найбільш перспективні шляхи досягнення поставлених цілей, а тим, хто навчається, провадити досить вільну творчу самостверджувальну діяльність.

Формувальний експеримент тривав упродовж 2015–2016 рр. на базі Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки, Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка.

У експерименті взяли участь 268 студентів, із яких утворено дві рівноцінні групи – експериментальну (136) і контрольну (132 студенти). Студенти експериментальної групи навчалися відповідно до організаційно-методичних засад, обґрунтованих у дослідженні, студенти контрольної групи – за навчальним планом. Навчальний процес передбачав групові й індивідуальні види занять для впровадження методики розвитку професійних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Мета формувального експерименту – апробувати у навчальному процесі ефективність педагогічної технології розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва. Завдання – розвинути інтерес до музично-педагогічної діяльності та розуміння суспільної значущості професії вчителя музичного мистецтва; удосконалити особистісні якості, що сприяють професійному самовдосконаленню та адаптації до сучасних умов роботи в школі.

Розроблено педагогічну технологію розвитку професійних компетентностей майбутнього вчителя музики, відповідно до якої

формувальний експеримент мав три етапи: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний і діяльнісно-творчий.

Перший етап – *мотиваційно-ціннісний* – формування педагогічної мотивації студентів, ознайомлення з діяльністю вчителя музики. Етап передбачає визначення основних напрямів розвитку професійної компетентності студентів до навчально-виховного процесу в школі

На мотиваційно-ціннісному етапі було систематизовано знання, уміння, досвід ціннісного ставлення до явищ музичного мистецтва; під час вивчення методики музичного виховання особливу увагу приділено засвоєнню загальних основ музичного навчання і виховання школярів, розкриттю особливостей музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва. На цьому етапі сформовано такі компетентності: здатність до розуміння предметної галузі та професійної діяльності; здатність до розуміння суспільної значущості обраної професії; здатність до професійного самовдосконалення; здатність до міжособистісної взаємодії тощо.

Другий етап – *когнітивно-пізнавальний* – формування у студентів пізнавального компонента професійних компетентностей відповідно до його критерію та показників. Мета – спонукати майбутніх учителів до засвоєння знань зі спеціальних дисциплін як умови формування музично-педагогічного тезауруса, а також до самостійного пошуку необхідної навчальної інформації під час опрацювання наукових джерел, прослуховування вокально-хорових творів. У ході педагогічного практикуму, лекційних, семінарських та індивідуальних занять, самостійної роботи студентів використано пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемні, пошукові методи навчання. У процесі педагогічного експерименту було сформовано такі компетентності: здатність до застосування знань на практиці; здатність до розуміння взаємозв'язків і взаємозалежностей між усіма елементами теоретичних і практичних занять; здатність до аналізу фахової музичної та мистецтвознавчої літератури; здатність до аналізу музичних творів із виокремленням їхньої належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту; здатність до порівняльного аналізу різних виконавських інтерпретацій; здатність до правильної постановки перед учнем творчих завдань.

Діяльнісно-творчий етап формувального експерименту – формування професійних компетентностей, набуття практичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва, а також реалізація набутого досвіду виконавської та педагогічної майстерності студентів. Така мета детермінувала творчий підхід до музично-педагогічної діяльності студентів у процесі спілкування із залученням форм і методів активного навчання, як от: моделювання педагогічних ситуацій, індивідуальний практикум, вирішення педагогічних завдань, підготовка музичних бесід, вікторин, організація лекцій-концертів, майстер-класів, спільне обговорення занять. На завершальному етапі було сформовано такі компетентності: здатність до створення та реалізації власних художніх концепцій на основі розвинених навичок музичного виконавства; здатність до вмілого використання

художніх інструментально-виконавських засобів виразності відповідно до стилю музичного твору; здатність до творчої діяльності зі створення, інтерпретації, аранжування, перекладу інструментальних творів; здатність до створення художнього образу за допомогою комплексу музичних виражальних засобів; здатність до застосування комплексу засобів художньої виразності відповідно до стилю музичного твору.

У розділі зазначено, що для об'єктивного оцінювання результату впровадження методики в навчальний процес майбутнього вчителя музики на початку формувального етапу експерименту було створено контрольну й експериментальну групи. Після завершення програми експерименту для визначення ефективності запропонованих умов реалізації педагогічної технології проведено порівняльний аналіз рівнів розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва контрольної та експериментальної груп. Виявлено в експериментальній групі значне зменшення кількості осіб із низьким рівнем сформованості професійних компетентностей (на 26,72%), зростання – із достатнім (на 19,17%) і високим (на 8,67%) рівнями.

У ході обчислення було виявлено динаміку рівнів розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в експериментальній і контрольній групах, яка показана на рисунку 2. Результати дають підстави стверджувати про ефективність запропонованої педагогічної технології розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі музично-педагогічної підготовки, а також про доцільність її впровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів.

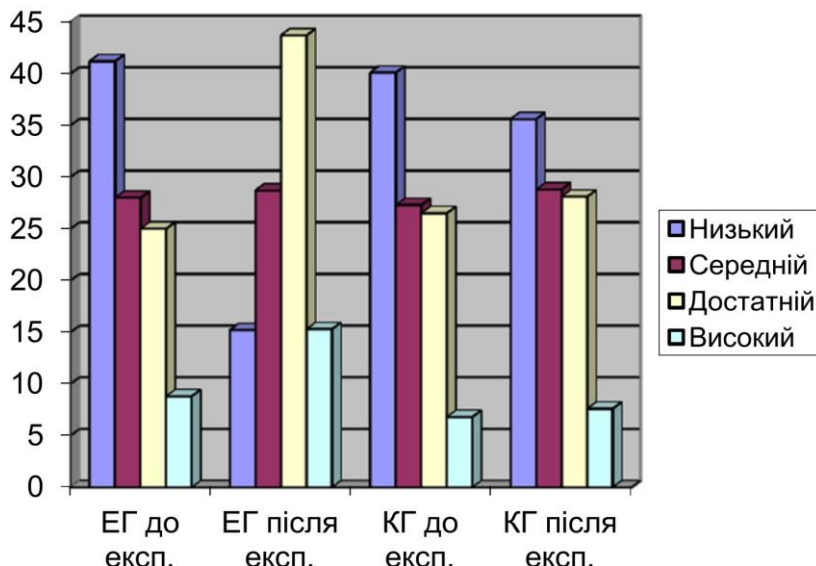

Рис. 2. Рівні розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в експериментальній і контрольній групах

З огляду на отримані результати зроблено висновок, що рівень розвитку професійної компетентності, визначений за мотиваційно-ціннісними, когнітивно-пізнавальними і діяльнісно-творчими критеріями, є вищим у студентів експериментальної групи порівняно з контрольною.

За результатами експерименту підтверджено, що розроблена педагогічна технологія сприяє ефективному засвоєнню знань і набуттю професійних умінь, пов'язаних зі специфікою професійно-педагогічної діяльності, а відтак забезпечує розвиток професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено й запропоновано новий підхід до вирішення наукової проблеми розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, який полягає у визначенні педагогічної технології та побудові концептуальної моделі формування її змісту, розробленні й упровадженні в практику навчання студентів за спеціальністю «Музичне мистецтво» науково-методичної системи формування цілісних знань про об'єкти професійної діяльності вчителя музичного мистецтва. Одержані дослідницькі результати підтвердили вихідну гіпотезу, а реалізовані мета й завдання дослідження дали змогу сформулювати такі висновки та пропозиції.

1. У ході комплексного аналізу філософської, психолого-педагогічної та музикознавчої літератури доведено актуальність упровадження професійних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва у сферу професійної освіти. Виявлено, що такий аспект підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, як формування професійних компетентностей на основі розробленої педагогічної технології, є малодослідженим, а його практичне вирішення потребує глибокого осмислення для уникнення вузького, однобічного підходу.

Узагальнення наукових ідей переконує в доцільності розвитку під час підготовці майбутніх фахівців професійних компетентностей, які забезпечують можливість удосконалення особистісних якостей завдяки використанню сучасних технологій, сукупності прийомів і методів, як відзначаються спрямованістю на розширення спектра ціннісних потреб, формування світогляду та практичного досвіду внаслідок прилучення особистості до широкого кола художніх і наукових цінностей.

2. Розглянуто сутність поняття «компетентність», яке складають, крім когнітивно-знаннєвого, ще й ціннісно-мотиваційний і діяльнісно-творчий компоненти. Компетентність потрактовано як інтегральну якість особистості, що має вияв у загальній здатності та готовності її до діяльності, заснованої на знаннях, цінностях і досвіді, набутих у процесі навчання і соціалізації та зорієнтованих на самостійну й успішну участь у діяльності.

Професійну компетентність учителя музичного мистецтва означено як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, що передбачає наявність досконалих теоретичних знань і практичних навичок, уміння застосовувати їх у процесі професійної діяльності, здатність творчо та нестандартно вирішувати проблемні ситуації, бути відповідальним за наслідки своєї роботи, а також прагнення до професійного зростання шляхом постійного саморозвитку, самовдосконалення та самоосвіти.

На основі концепції М. Левшина поняття «педагогічна технологія» витлумачено як множину обґрунтованих проєктивних дій, виконаних суб'єктами освітнього процесу для підготовки компетентного фахівця з музичного мистецтва відповідно до вимог інформаційного суспільства.

3. Визначено й обґрунтовано критерії розвитку професійних компетентностей учителя музичного мистецтва. Запропоновано змістові характеристики рівнів, які зумовлюють специфіку їхніх виявів і взаємозв'язків.

Тракування професійної компетентності як процесу набуття студентами відповідних знань, умінь і навичок музично-педагогічної діяльності, а її структури – як єдності трьох компонентів детермінує необхідність оцінювання рівня їхньої сформованості у студентів за мотиваційним, когнітивним і діяльнісно-творчим критеріями.

Мотиваційні критерії відображають професійну зорієнтованість студентів на професію вчителя музичного мистецтва. Когнітивні критерії застосовано для оцінювання наявності у студентів сукупності знань, потрібних для майбутньої професійної діяльності, та є домінуючим серед інших груп критеріїв. Діяльнісно-творчі критерії забезпечують оцінювання готовності студентів до виконання завдань, пов'язаних із музично-педагогічною, організаційно-управлінською та концертною діяльністю дітей.

Із використанням розроблених критеріїв підтверджено гіпотезу про недостатній рівень розвитку професійної компетентності студентів-випускників вищих мистецьких навчальних закладів. Виявлено причини, що унеможливають професійний розвиток майбутнього вчителя музичного мистецтва: а) недостатня професійна мотивація студентів на початковому етапі навчання; б) неспрямованість традиційної професійної підготовки на розкриття багатоаспектної професійної діяльності, її системного бачення; в) невідповідність навчальних програм і теоретичної та практичної підготовки студентів і непов'язаність таких видів підготовки, що зумовлено традиціями, інертністю; г) низький рівень професійної задоволеності, негативне ставлення до майбутньої професії.

4. Педагогічну технологію розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва вибудовано на інтеграції та індивідуалізації; вони забезпечують якісне поєднання дисциплін різних навчальних циклів (культурологічного, психолого-педагогічного, спеціального, музично-теоретичного), сприяють розвитку творчого мислення студентів, поглибленню їхніх знань, становленню системи гуманних цінностей особистості, а також формують професійну самосвідомість, що

знаходить відображення в розвитку мотивації до професії, розвитку рефлексивності як системоутворювальної професійної якості вчителя.

У процесі дослідження встановлено, що основою запропонованої педагогічної технології обрано єдність освітніх цілей, ефективного стимулювання пізнавально-професійної мотивації студентів і врахування в навчальному процесі специфіки поетапності їхньої професійної підготовки.

5. Унаслідок педагогічного експерименту доведено ефективність авторської педагогічної технології, результатом якої є впровадження в освітні програми інноваційної компоненти, підготовка навчально-методичних матеріалів для студентів і викладачів, а також оновлення змісту підготовки студентів музично-педагогічного профілю.

Наприкінці педагогічного експерименту спостережено абсолютний приріст усіх показників розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва експериментальної групи порівняно з контрольною.

Шляхом експериментального дослідження підтверджено: запропонована педагогічна технологія забезпечує ефективність процесу розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, про що дає підстави стверджувати зростання рівнів розвитку професійної компетентності студентів експериментальної групи за всіма показниками визначених критеріїв на тлі неістотних змін рівнів розвитку професійної компетентності респондентів контрольної.

За результатами дослідження підтверджено гіпотезу та правильність застосованої методології.

Узагальнення результатів проведеного дослідження дає підстави подати для вищих мистецьких навчальних закладів такі рекомендації: відмовитися від вузькофахового підходу в музично-педагогічній підготовці студентів на користь міждисциплінарного й інтегративного підходів, що відповідає науковій парадигмі мистецької освіти; створювати необхідні умови для заохочення викладачів до розроблення елективних спецкурсів і спецпрактикумів для студентів, які забезпечуватимуть особистісну мотивацію та прагнення до опанування майбутньою професією; уникати застосування антипедагогічних методів залучення студентів до творчої діяльності, шукати ефективні способи їхньої мотивації до творчої самореалізації.

Теоретичні результати дослідження можуть слугувати основою для підготовки підручників і навчальних посібників, розроблення нових програм із музично-педагогічного та спеціального циклів навчальних дисциплін.

Дисертаційну працю може бути успішно використано для подальшого вдосконалення підготовки студентів, які навчаються за іншими спеціалізаціями для апробації новітніх педагогічних технологій, спрямованих на індивідуалізацію, оновлення змісту підготовки вчителів музичного мистецтва.

У дисертаційній роботі не висвітлено всіх аспектів проблеми професійної підготовки вчителів музичного мистецтва, відтак подальшого

дослідження потребують питання художньо-естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва та їхньої фахової адаптації до сучасних потреб суспільства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ІЗ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дослідження

1. Пастушенко Л. А. Педагогічні технології розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музики. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2015. Вип. 1–2. С. 82–87.

2. Пастушенко Л. А. Технологічний концепт розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Вип. 21. Ч. 2. 2016. С. 109–115.

3. Пастушенко Л. А. *Принцип інтеграції у формуванні професійної компетентності учителя музики*. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» – Ніжин. 2013. – № 1. – С. 203–206.

4. Пастушенко Л. А. Професійна компетентність майбутнього вчителя музики як чинник якості мистецької освіти. *Науковий вісник південноукраїнського національного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2013. № 5–6. С. 3–6.

5. Пастушенко Л. А. Інструментальне виконавство у структурі професійної діяльності вчителя музичного мистецтва. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. № 1 (10). 2013. С. 212–216.

6. Пастушенко Л. А. Проектування та оцінювання професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки № 37 (205)*. 2012. С. 130–135.

7. Пастушенко Л. А. Развитие профессиональной рефлексии будущего учителя музыки. *Вектор науки ТГУ. Серия: Педагогика, психология*. № 3 (18) 2014. С. 163–165.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Пастушенко Л. А. Розвиток професійної компетентності майбутнього вчителя музики як педагогічна проблема. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття: матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції, 16–17 жовт. 2014 р. Київ, 2014*. С. 650–660.

9. Пастушенко Л. А. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів музики. *Мистецька освіта та розвиток творчої особистості: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 березня 2017)*. Рівне. 2017. С. 128–132.

Праці, які додатково відображають результати дисертації

10. Пастушенко Л. А. Характерні особливості роботи з шкільним інструментальним колективом: методичні рекомендації. Рівне, 2014. 28 с.

АНОТАЦІЇ

Пастушенко Л. А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2017.

У дисертації досліджено проблему розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Розкрито сутність професійних компетентностей майбутнього вчителя музики, обґрунтовано можливість їхнього розвитку у студентів вищих мистецьких навчальних закладів.

Виокремлено структурні компоненти й основні групи компетентностей, схарактеризовано особливості їхнього розвитку. Осмислено сучасний стан музично-педагогічної підготовки вчителя музичного мистецтва, її зміст і методичне забезпечення. Висвітлено й обґрунтовано педагогічну технологію розвитку професійних компетентностей майбутнього вчителя, педагогічні умови, форми та засоби. Визначено критерії, показники та рівні сформованості професійних компетентностей майбутніх учителів музики, розглянуто зміст, етапи та методи експериментальної роботи, проаналізовано результати педагогічного експерименту.

У ході дослідження встановлено, що основою запропонованої педагогічної технології обрано єдність освітніх цілей, ефективного стимулювання пізнавально-професійної мотивації студентів і врахування в навчальному процесі специфіки поетапності їхньої професійної підготовки.

Ключові слова: професійні компетентності, педагогічна технологія, учитель музичного мистецтва, методика, педагогічні умови, технологічність.

Пастушенко Л. А. Педагогическая технология развития профессиональной компетентности будущих учителей музыкального искусства в высших художественных учебных заведениях. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Ровенский государственный гуманитарный университет, Ровно, 2017.

В диссертации исследована проблема развития профессиональной компетентности будущего учителя музыкального искусства. Раскрыта сущность профессиональных компетенций будущего учителя музыки, обоснована возможность их развития у студентов высших учебных

заведений искусств, определены проблемы, требующие исследования и решения.

Обусловлены структурные компоненты и основные группы компетентностей, охарактеризованы особенности их развития. Проанализировано современное состояние музыкально-педагогической подготовки учителя музыкального искусства, ее содержание и методическое обеспечение. Освещено и обосновано педагогическую технологию развития профессиональных компетенций будущего учителя, педагогические условия, формы и средства. Определены критерии, показатели и уровни развития профессиональных компетенций у будущих учителей музыки, представлены содержание, этапы и методы экспериментальной работы, осуществлен анализ результатов педагогического эксперимента.

В процессе исследования установлено, что в основу предложенной педагогической технологии положено единство образовательных целей, эффективное стимулирование познавательно-профессиональной мотивации студентов и учета в учебном процессе специфики поэтапности их профессиональной подготовки.

Ключевые слова: профессиональные компетентности, педагогическая технология, учитель музыкального искусства, методика, педагогические условия, технологичность.

Pastushenko L. A. Pedagogical Technology of Professional Competence Development of Future Music Art Teachers at Art Institutions of Higher Education. – Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional education. – Rivne State University of the Humanities, Rivne, 2017.

The problem of vocational competence development of the future musical art teacher is investigated in the thesis. The essence of the vocational competence of the future musical art teacher is outlined; the possibility of its use in musical and pedagogical training is substantiated. It is interpreted as a complex of interconnected personal characteristics, foresees the mastery of theoretical and practical skills, knows how to use it in the process of vocational activity, solve the problems in a creative and non-standard way, be responsible for the consequences of his or her work and also career growth by the way of self-development, selfimprovement and self-education.

Established in pedagogical science the comprehension of the vocational competence essence and structure of the future music art teachers gives us the possibility to think that such structure includes motivational and value, cognitive and gnostic, active and creative components.

The peculiarities of vocational competence development of the future musical art teacher are revealed, its modern state is analyzed, the problems that require the research and proving are determined. The attention is focused on the reasonability

of pedagogical technologies use with the aim to develop vocational competence of the future musical art teachers.

The diagnostics apparatus is worked out. This apparatus deals with the levels of formation of every structural component of the vocational competences of the future musical art teacher considering production targets. It has criteria, their key figures and levels.

It is stated that during the teaching and learning process due to pedagogical technologies application we have the possibility to move the main emphasis from the accumulation of certain knowledge on the stimulation of personal and vocational students' development basing on the formation of the abilities to solve typical and non-standard vocational and life tasks by themselves actualizing gained knowledge, activity experience and personal peculiarities.

Scientific novelty of the research consists in such points that were done for the first time: system analysis of pedagogical technology of vocational competence development of the future musical art teachers was done in the conditions of higher artistic educational institution; in the contest of education content and structure school education vocational characteristics of musical art teacher founded on the polyfunctional creative activity were revealed; pedagogical technology of vocational competence development of the future musical art teacher was worked out and experimentally tested; this pedagogical technology was worked out according to the integration of musical and theoretical, physiological and pedagogical disciplines that are vocationally oriented; the essence of the notion «vocational competence development of the future musical art teacher» was specified as a dynamic process of personal and vocational characteristics modification that was occurred in the open system of higher artistic education; theoretical statements according to the content, forms and methods of vocational competence development of the future musical art teacher got the following formation.

Training procedure was worked out where we can single out three stages according to the pedagogical conditions: 1) motivational and value (focused on the formation of students' pedagogical motivation, getting to know the activity of musical art teachers); 2) cognitive and gnostic (involves the application of such teaching method as explanatory and illustrative, reproductive, problematic, searching that were used during the pedagogical workshop, lecture, seminar, and individual class exercise, students' self-guided work); creatively active (focused on the formation of vocational competence and getting of practical experience of the future musical art teachers and also on the realization of gained experience of students' technical and pedagogical mastery).

We consider practical value of research results in the implementation of author's methodical system in the teaching and educational process during the courses «Working procedure with a creative community», «Basics of art of teaching», «Musical pedagogy», conducting of special seminars about the problems of improvement of school creative community managing forms and methods.

Pedagogical experiment testified the effectiveness of proposed pedagogical technology based on the teaching program methodical complex implementation, preparing of textbooks and educational learning material for students and lecturers and also on the update of training content of musical and pedagogical direction students.

In the process of research it was stated that the unity of educational aims, effective stimulation of students' cognitive and vocational motivation and taking into account specific character of their vocational training phasing is taken as a basis in the teaching and learning process.

Key words: vocational competence, pedagogical technology, musical art teacher, methods, pedagogical conditions, the use of available technologies.

Підписано до друку 25.09.2017 р. Формат 60×84 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк трафаретний.
Ум.-друк. арк. 1,45. Обл.-вид.арк. 1,5.
Тираж 100 прим. Замов. № 41.

Віддруковано: ПП Баришева Н.К.
Свідоцтво: серія В00 №735183 від 10.02.2004 р.
м. Рівне, вул. Кн. Острозького, 4/6, кв.65; (050) 620-82-04